

Hasretin ve Sevdanın Büyük Şairi

Elk. Elo.Müh. Ulaş Birgör
ulas.birgor@emo.org.tr

Bu ay köşemizin konuğu Büyük Usta Nazım Hikmet Ran... Yaşam öyküsünü önce ustanın kendi kaleminden okuyalım;

OTOBİYOGRAFİ

1902'de doğdum
doğduğum şehre dönmedim bir daha
geriye dönmeyi sevmem
üç yaşında Halep'te paşa torunluğu ettim,
on dokuzumda Moskova'da komünist Üniversite
öğrenciliği
kırk dokuzumda yine Moskova'da Tseka-Parti konukluğu
ve on dördümden beri şairlik ederim
kimi insan otların kimi insan balıkların çeşidini bilir
ben ayrılıkların
kimi insan ezbere sayar yıldızların adını
ben hasretlerin
hapislerde de yattım büyük otellerde de
açlık çektim açlık grevi de içinde ve tatmadığım yemek yok
gibidir
otuzumda asılmamı istediler
kırk sekizimde Barış madalyasının bana verilmesini
verdiler de
otuz altımda yarım yılda geçtim dört metre kare betonu
elli dokuzumda on sekiz saatte uçtum Pirağ'dan Havana'ya
Lenin'i görmedim nöbet tuttum tabutunun başında 924'de
961'de ziyaret ettiğim anıtkabri kitaplarıdır
partimden koparmağa yeltendiler beni
Sökmedi
yıkılan putların altında da ezilmedim
951'de bir denizde genç bir arkadaşıyla yürüdüm üstüne
ölümün
52'de çatlak bir yürekle dört ay sırtüstü bekledim ölümü
sevdiğim kadınları deli gibi kıskandım
şu kadarlık haset etmedim Şarlo'ya bile

aldattım kadınlarımı
konuşmadım arkasından dostlarımın
içtim ama akşamcı olmadım
hep alnımın teriyle çıkardım ekmeğim paramı ne mutlu bana
başkasının hesabına utandım yalan söyledim
yalan söyledim başkasını üzmemek için
ama durup dururken de yalan söyledim
bindim trene uçağa otomobile
çoğunluk binemiyor
operaya gittim
çoğunluk gidemiyor adını bile duymamış operanın
çoğunluğun gittiği kimi yerlere de ben gitmedim 21'den beri
camiye kiliseye tapınağa havraya büyücüyeye
ama kahve falıma baktırdığım oldu
yazılarım otuz kırk dilde basılır
Türkiye'mde Türkçemle yasak
kansere yakalanmadım daha
yakalanmam da şart değil
başbakan filân olacağım yok
meraklısı da değilim bu işin
bir de harbe girmedim
sığınaklara da inmedim gece yarılıarı
yollara da düşmedim pike yapan uçakların altında
ama sevdalandım altmışıma yakın
sözün kısası yoldaşlar
bugün Berlin'de kederden gebermekte olsam da
insanca yaşadım diyebilirim
ve daha ne kadar yaşarım
başımdan neler geçer daha
Kim bilir.

Selanik'te doğan Nazım'ın hayatı boyunca önünde örnek oluşturacak olan annesi Celile Hanım resim yapan, piyano çalan, Fransızca bilen bir insandır. Heybeliada Deniz Mektebi'nde okurken edebiyat öğretmeni olan Yahya Kemal'den etkilenerek ilk şiirlerini burada kaleme alan Büyük Usta.1921'de Mustafa Kemal'e silah ve cephane kaçıran gizli bir örgütün yardımıyla, Faruk Nafiz, Yusuf Ziya ve Valâ Nureddin (Vâ-Nû) ile birlikte Sirkeci'den kalkan Yeni Dünya vapuruyla İnebolu'ya oradan da Ankara'ya gider.

Valâ Nurettin anılarını “Bu Dünyadan Nazım Geçti” adıyla kitaplaştırarak Nazım'la bağıni ölümsüzleştirecektir. Ankara'da Meclis'te Mustafa Kemal ile görüştürülen şairler (Nazım ile Vâ-Nû) Bolu'ya öğretmen olarak atanır. Daha sonra üniversite okumaya (Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi KUTV) Moskova'ya giden Nazım Hikmet üniversite eğitimi sırasında, devrim sonrası Rus edebiyatını şekillendiren edebiyatçılarla temas halindedir. Rusçası yetersiz olduğu için Türkçe okuduğu şiirler ile dikkatini çeker Mayakovski'nin. Etkisinde kaldığı Mayakovski'nin dizeleri basamak şeklinde dizme yöntemini daha sonraki yıllarda şiirlerinde sıkça kullanacaktır. Diyalektik materyalist dünya görüşünü sanatın ilgilendiği tüm dallarında sergileyecek ve çevresindekileri de bu yönde eserler ortaya koymaları konusunda cesaretlendirecektir. Bursa cezaevinden Balaban'ı çıkaracaktır mesela. İlk şiirleri “Yeni Hayat” ve “Aydınlık” dergilerinde, ilk şiir kitabı “Güneşi İçenlerin Türküsü” 928'de Bakü'de yayımlanır.

Ölenler
döğüşerek öldüler;
güneşe gömüldüler.
Vaktimiz yok onların matemini
Tutmaya!
Akın var
güneşe akın!
Güneşi zaptedeceğiz
Güneşin zaptı yakın!

Sırasında Türkiye Komünist Partisi üyesi olmaktan Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Kerim Korcan ve A. Kadir ile birlikte, sırasında Harp Okulu öğrencilerini isyana teşvikten birçok davada yargılanır ve onlarca yıl hapis yatmak zorunda kalır Nazım Hikmet Ran.

Yapıtları birçok dilde tüm dünyaya yayılan Büyük Usta bizlere sayısız Şiir, Oyun, İnceleme, Roman, Hikâye, Masal, bırakmıştır. Benerci Kendini Niçin Öldürdü adlı oyununun günümüzde daha birkaç yıl önce sahnelenmesine izin verilmediği, yapıtlarını okumanın, dillendirmenin, paylaşmanın, sahnelemenin suç olarak görüldüğü ülkesine büyük bir tutkuyla, hasretle ve

sevgiyle bağlıydı Nazım Hikmet. Öyle ki yurt dışında katıldığı tüm Barış Konseyi toplantılarında Türk Delegatesi olarak bulunmuş ve Başkanı olduğu Asya ve Afrika Yazarlar Birliği Kongrelerinde Türkçe şiirler okuyarak Memleketini, Halkını tüm dünyaya

kendi mısralarıyla en derin acılarıyla mutluluklarıyla aktarmayı bir görev olarak bilmişti.

Bir Amerikalı Generalin bayatına cevaben 961'de şu mısraları kaleme almıştır Nazım ;

VATAN HAINİ

"Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ.

Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz, dedi Hikmet.

Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ."

Bir Ankara gazetesinde çıktı bunlar, üç sütun üstüne, kapkara haykırın puntolarla,

bir Ankara gazetesinde, fotoğrafı yanında Amiral Vilyamson'un

66 santimetre karede gülüyor, ağzı kulaklarında, Amerikan amirali

Amerika, bütçemize 120 milyon lira hibe etti, 120 milyon lira.

"Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz, dedi Hikmet

Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ."

Evet, vatan hainiyim, siz vatanperverseniz, siz yurtseverseniz, ben yurt

hainiyim, ben vatan hainiyim.

Vatan çiftliklerinize,

kasalarınızın ve çek defterlerinizin içindekilerse vatan,

vatan, şose boylarında gebermekse açıktan,

vatan, soğukta it gibi titremek ve sıtmadan kıvrnamaksa yazın,

fabrikalarınızda al kanımızı içmekse vatan,

vatan tırnaklarıysa ağalarınızın,

vatan, mızraklı ilmühalse, vatan, polis copuysa,

ödeneklerinize, maaşlarınızsa vatan,

vatan, Amerikan üsleri, Amerikan bombası, Amerikan donanması topuysa,

vatan, kurtulmamaksa kokmuş karanlığımızdan,

ben vatan hainiyim.

Yazın üç sütun üstüne kapkara haykırın puntolarla :

Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ.

Şu mısralar ile başlayan Başlangıç bölümü ve 8 Bap'tan oluşan Kuvayi Milliye Destanı da Kurtuluş Savaşını, Tüm ulusun ege'den güneydoğuya kadar içinde bulunduğu mücadele ruhunu birebir yansıtan ve günümüze dek gerçekliğini koruyan ender eserlerden biri olarak bizleri selamlamaktadır;

ONLAR

Onlar ki toprakta karınca,

suda balık,

Havada kuş kadar

Çokturlar;

korkak,

cesur,

câhil,

hakim

ve çocukturlar

ve kahreden

yaratan ki onlardır,

destânımızda yalnız onların mâceraları

vardır.

3 Haziran 963'te yitirdiğimiz ve hala mezarı Moskova'da bulunan Büyük Ustanın yaşamını, yapıtlarını anlatan yüzlerce kitap yazılmış, Türkiye ve Dünya Şiirine kattığı sade anlatım dili ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Fazıl Say ve Genco Erkal'ın Nazım Oratoryosu ile müzikal bir şölene dönüştürdüğü ve ayrıca Nisan 2004'te adına ülkemizde adına hatıra parası basılan nazım için UNESCO'nun “Nazım Hikmet Yılı” ilan ettiği 2002'de vatandaşlığının iadesi için bir umut doğmuş olsa da henüz bu konuda somut bir gelişme olmamıştır.